

Radni materijali za nastavnike

NASTAVNA JEDINICA 9 – Radni list za nastavnike 1: mediji u demokratiji

U demokratiji mediji su na strani istine i ljudi. Činjenice se predstavljaju objektivno i razumljivo. Mišljenja i procjene se eksplicitno naznačuju (kroz jasnu razliku između poruke i komentara, na primjer) kao informacije o kojima ne postoje poznate činjenice ili o kojima se može samo pretpostavljati.

Štaviše, mediji su raznoliki, što dovodi do mnoštva komplementarnih informacija, kao i mogućeg pobijanja jednog medijskog izvora od strane drugog. Stoga bi korisnici medija trebalo da dobijaju izbalansirane informacije na osnovu kojih bi mogli donositi svoje stavove.

U diktaturama, međutim, mediji su u službi onih koji su na vlasti. Mediji podržavaju vladajuću strukturu i njihovu politiku koristeći tehnike propagande (poput ispuštanja bitnih informacija, krivotvorenja informacija ili emocionaliziranja informacija, itd.).

Međutim, može se desiti i suprotno. Analiza medija u određenoj zemlji može nam ukazati živi li se u toj zemlji u demokratiji ili ne. Sloboda mišljenja i sloboda medija su od izuzetne važnosti u demokratiji: bez njih ne postoji demokratija niti puno uživanje ljudskih prava. Štaviše, u prošlosti su mediji bili zaslužni za mnoge „uspješne priče“ na području ljudskih prava. Mnogo puta su medijska saopštenja, televizijski intervjui ili druge video poruke bile zaslužne za oslobađanje ljudi koji su bili zatvoreni iz političkih razloga; i više nego jedanput su ljudi slali SMS poruke putem svojih mobilnih telefona kako bi druge upozorili na predstojeću katastrofu.

Svi se uzbune, stoga, kada dodje do ujedinjenja masovnih medija u demokratiji. To uglavnom znači da svi mediji izvještavaju o događaju na jedinstven način, iako o događaju mogu postojati različiti stavovi i procjene.

Zahvaljujući protestima i publikacijama nekoliko kritički nastrojenih pojedinaca, može se dobiti izbalansirana informacija i postoji šansa da se takvo ujedinjenje medija može ponekad razotkriti. Većina građana, međutim, ima isključivo pristup konsolidovanim masovnim medijima, te se učinak toga ne smije podcijenivati.

Mediji imaju odgovornost za informaciju koju isporučuju: može li novinar biti siguran da je ono o čemu izvještava istinito ili ne? Je li je njihov kritički stav opravdan ili jednostavno žele biti prvi koji će izvijestiti o „skandalu“?

Koristiti medije ujedno znači koristiti svoju moć. Ko god da bilježi slike i zvukove i objavljuje ih mora to raditi s velikim osjećajem odgovornosti i treba da bude svjestan svoje važnosti u demokratiji.

Osnovne informacije za nastavnike

NASTAVNA JEDINICA 9 - Materijal za nastavnike broj 2: raditi s televizijom

1. Zašto su djeca toliko fascinirana televizijom?

Televizija pruža kontinuiranu promjenu, opuštanje i avanturu. Pritiskom na dugme, dostupan vam je svijet – bilo stvarni ili izmišljeni – na dohvata ruke, pri čemu ne morate uložiti bilo kakav napor, bilo fizički ili emocionalni. S obzirom da imate daljinski upravljač i mirjadu programa, može se prelijetati od jednog interesantnog događaja do drugog. Djeca se često identifikuju s likovima i osobama iz raznih televizijskih programa: koriste televiziju za dobijanje informacija i to čine kad nemaju nešto bolje što bi radili.

2. Koliko vremena djeca dnevno provode ispred televizora?

U Zapadnoj Evropi, dnevno korišćenje televizora za djecu starosti između 3 do 13 godina iznosi 90 minuta. Doista, samo 60% djece će ugasiti televiziju. Štaviše, televizor je upaljen dok djeca rade druge stvari. Roditelji bi trebalo da postave neka pravila za gledanje televizije i trebalo bi da pokušaju da natjeraju svoju djecu da budu fokusirana na ono što gledaju. Uopšteno se preporučuje da TV ne treba da bude stalno uključen i da bi djeca trebalo da gledaju isključivo programe koji su prikladni njihovom uzrastu, a koji su zanimljivi i važni.

3. Ima li puno djece koja prekomjerno gledaju televiziju?

Takozvani „TV ovisnici“ provode više vremena ispred TV-a nego što provode vremena u drugim aktivnostima (škola, igre, upoznavanje prijatelja, itd.). Međutim, vrlo je malo djece koja spadaju u tu kategoriju. Nije problem ako dijete jedan dan više gleda televiziju nego drugi. Problem nastaje kada je gledanje nasumično ili kad nešto nije u redu s djetetom ili porodicom. U takvim slučajevima gledanje televizije može biti svojevrsni bijeg od stvarnosti.

4. Šta djeca različitih godina vole da gledaju?

Mala djeca uopšteno vole da gledaju programe iz kojih mogu nešto da nauče, kao i crtane filmove o vilama i avanturističkim svjetovima. Poslije šeste godine djeca počinju da se interesuju za rodne uloge. Dječaci gledaju akcione filmove u kojima se mogu identifikovati s muškim herojima; djevojčice razvijaju interes za varijetske programe i muzičke emisije, kao i serije u kojima porodica i životinje igraju važnu ulogu. Otprilike oko dvanaeste godine muzički spotovi najnovijih hitova i serije o mladima i ljubavi postaju jako važne. Skoro sva djeca gledaju takve programe, ali u tom dobu oni takođe počinju da gledaju programe za odrasle. Tu bi roditelji trebalo da se pobrinu i unaprijed saznaju šta je sadržaj programa kako bi se izbjegli oni koji nijesu prikladni za djecu.

5. Koji su učinci televizije?

Televizija može opuštat, ali ona može i uznemiriti djecu i „naviti“ ih. Uzrok tome je činjenica da se slike brzo mijenjaju i da se koriste glasni zvukovi, osobito u crtanim filmovima i akcionim serijama. Neki programski sadržaji prenose ideje o tome kako izgleda stvarni svijet i kako funkcioniše. Štaviše, TV utiče na emocije djeteta i djeca reaguju kada vide radost, strah ili agresiju na jednak način kao i odrasli. Nedostatak izbalansiranih poređenja može postati problem i stoga je korisno da se izbjegne gledanje jednog specifičnog žanra.

6. Koji su informativni programi osobito dobri za djecu?

Većina kanala nudi specijalne programe za djecu koji pružaju informaciju i prenose znanje o svijetu. Neki kanali imaju vijesti za djecu, koje su prezentirane na način da ih djeca mogu razumjeti. Štaviše, vijesti za odrasle koje se prikazuju za vrijeme ručka ili za vrijeme večere većinom izbjegavaju slike koje nijesu prikladne za djecu. Međutim, odrasli bi trebalo da budu spremni da im objasne ono što ne shvataju.

7. Koliko je televizija važna u poređenju s drugim medijima?

Za mlađu djecu, televizija je najčešći oblik medija. S vremenom druge vrste medija (CD, MP3, muzički spotovi, internet televizija) takođe postaju važni, iako TV ekrani ostaju glavi izvor informacija i rasprave.

Roditelji mlađe djece treba ipak da se postaraju da njihova djeca iskuse raznolike medije: TV za aktuelne događaje i opuštanje, radio za slušanje muzike tokom dana i za slušanje vijesti; knjige za podsticanje mašte i govorničkih vještina; računar i internet tako da djeca mogu postati samostalni učenici i mogu komunicirati jedni s drugima.

8. Zašto je TV dobra premda nije idealna?

Djeca koja gledaju raznolike programe (vijesti, talk show, serije, itd.) znaju mnogo o aktuelnim događajima i znaju mnogo činjenica o životu danas. Televizija, međutim, nije dobra kao pomoć u rješavanju problema. Kada neko ima konflikt s nekim drugim, pokušava da nađe najbolji način djelovanja ili pokušava da riješi zagonetku, same činjenice nijesu od pomoći. Iz tog razloga, televizija ne može zamijeniti obrazovanje u školi niti kućno vaspitanje.

9. Jesu li odrasli uzori?

Mlada djeca imitiraju odrasle u načinu korišćenja medija. Ako odrasli čitaju novine, onda će njihova djeca biti sklonija čitanju novina. Ako odrasli provode puno vremena pred ekranom, onda će njihova djeca to takođe raditi. Stoga roditelji ne bi smjeli svojoj djeci prigovarati o TV navikama, već u tom pogledu treba da podstiču djecu svojim dobrim primjerima. Roditelji ne bi smjeli besciljno gledati televiziju već bi trebalo da budu kritički posmatrači.

10. Šta roditelji mogu da učine kako bi podstaknuli svoju djecu da budu odgovorni TV gledatelji?

Roditelji ne bi smjeli zabraniti televiziju, već bi trebalo da televiziju gledaju zajedno sa svojom djecom i da im objasne zašto su neki programi dobri dok drugi nijesu. Televiziju ne bi trebalo koristiti kao nagradu ili kao kaznu. Važno je da se nađe ravnoteža. Djeca treba da imaju dosta vremena za stvarna iskustva – da provode vrijeme s prijateljima, u igri ili u razgledanju prirode, gradova i upoznavanju novih ljudi.